

Ужыванне колькасных і парадкавых лічэбнікаў, спалучальнасць зборных лічэбнікаў з назоўнікамі і займеннікамі (10 клас)

Урок беларускай мовы ў 10 класе (4 чвэрць, красавік)

А. С. Сякацкая,
настаўнік беларускай мовы і літаратуры вышэйшай катэгорыі
Лошніцкай гімназіі Барысаўскага раёна

Мэта: мяркуецца, што да канца ўрока вучні сістэматызуюць веды пра лічэбнік як часціну мовы, разрады лічэбнікаў паводле будовы, значэння, граматычных прымет, скланенне і правапіс колькасных і парадкавых лічэбнікаў, спалучальнасць зборных лічэбнікаў з назоўнікамі і займеннікамі.

Задачы асобнага развіцця:

- развіваць аналітычныя здольнасці вучняў шляхам рашэння маўленчых задач;
- фарміраваць арфаграфічныя навыкі;
- выхоўваць калектывізм, адказнасць, узаемапавагу.

Тып урока: урок засваення ведаў.

Форма правядзення ўрока: ратацыя станцый.

Абсталяванне: карткі з лічбамі 1, 2 або 3, ацэначныя лісты, маршрутныя лісты, тэставыя заданні, карткі з заданнямі, табліца «Інсэрт».

Ход урока

I. Арганізацыйны момант. Тэма і мэтавызначэнне

  Б **К** Стварэнне рабочага настрою. Паведамленне тэмы ўрока праз разгадку рэбуса:

(лічэбнік)

Мэтавызначэнне праз ключавыя словы (даць, навучыцца, узнавіць, фарміраваць), размешчаныя на дошцы:

даць азначэнне паняццю... (лічэбнік);

навучыцца размяжоўваць лічэбнікі ў залежнасці ад... (будовы, значэння, граматычных прымет);

узнавіць веды пра асаблівасці... (скланення і правапісу колькасных і парадкавых лічэбнікаў);

фарміраваць навыкі спалучэння зборных лічэбнікаў... (з назоўнікамі і займеннікамі).

II. Актualізацыя ведаў вучняў

Заўвага: пры падрыхтоўцы да ўрока дома вучні азнаёміліся са зместам §29 у падручніку “Беларуская мова” для 10 класа, узнавілі веды пра лічэбнік як часціну мовы.

Вучні атрымліваюць ацэначныя лісты для самаацэнкі [Дадатак 1].

Уваходны тэст па раздзеле “Лічэбнік”

1. Адзначце лічэбнік:

а) дваіны;

б) трыста;

в) пяцёрка.

2. Адзначце колькасны лічэбнік:

а) другі;

б) тры;

в) шасцідзясяты.

3. Адзначце парадкавы лічэбнік:

а) дваццаты;

б) семсот;

в) удвух.

4. Адзначце лічэбнік, у сярэдзіне якога пішацца мяккі знак:

а) восем...сот;

б) сем...дзясят;

в) пяц...дзясят.

5. Адзначце лічэбнік, які мае дзве формы роду:

а) два;

б) тры;

в) сто.

6. Адзначце лічэбнік, які мае дзве склонавыя формы:

а) тры;

б) дзевяноста;

в) сто.

7. Адзначце дробавы лічэбнік:

а) восьмы;

б) паўтара;

в) пяцёра;

8. Адзначце зборны лічэбнік:

а) трое;

б) шэсць;

в) два.

9. Адзначце назоўнік, які спалучаецца са зборным лічэбнікам:

а) хлопчык;

б) бусел;

в) дачка.

10. Адзначце назоўнік, які спалучаецца са зборным лічэбнікам:

а) дрэва;

б) птушаняты;

в) жанчына.

Адказ: 1б, 2б, 3а, 4в, 5а, 6в, 7б, 8а, 9а, 10б

Самаацэнка і аб'яднанне вучняў у групы з выкарыстаннем аднаго са спосабаў падзелу:

1) у залежнасці ад вынікаў выканання тэста (вучні, якія набралі 1-4 балы, 5-7 балаў, 8-10 балаў);

2) выбар карткаў, на якіх напісаны лічбы 1,2 або 3.

Фізкультхвілінка

III. Замацаванне матэрыялу па тэме ўрока

Групы атрымліваюць маршрутныя лісты [Дадатак 2].

Заданні для выканання на станцыях

Станцыя “Праца з настаўнікам”	
Заданне 1. Лічбавы дыктант	<i>1 - правільнае сцверджанне, 0 - няправільнае сцверджанне</i> 1. Па значэнні лічэбнікі падзяляюцца на колькасныя і парадкавыя. 2. Дробавыя лічэбнікі адносяцца да колькасных. 3. Зборныя лічэбнікі адносяцца да парадкавых. 4. Лічэбнікі сто і сорок маюць дзве формы. 5. Лічэбнікі дзевяноста, паўтары, паўтара маюць адну форму. 6. Лічэбнік паўтара ўжываецца з назоўнікамі жаночага роду. 7. У спалучэннях лічэбнікаў два, тры, чатыры з назоўнікамі прыметнікі маюць канчаткі -ых, -іх. 8. Лічэбнікі пяцёра, шасцёра, дзвяцера адносяцца да зборных. 9. Лічэбнік васемсот пішацца з літарай а ў першым складзе. 10. Лічэбнікі пяцьдзясят, шэсцьдзясят маюць дзве літары я ў другой частцы. Адказ: 1101100101

<p>Заданне 2. Праца з падручнікам</p>	<p>Практыкаванне 280. Разгледзьце схему. На аснове дадзеных у ёй прыкладаў падрыхтуйце паведамленне на тэму «Асаблівасці спалучэння зборных лічэбнікаў з назоўнікамі і займеннікамі».</p> <div style="text-align: center;"> </div> <p>Практыкаванне 281. Назавіце рады слоў, якія могуць спалучацца са зборнымі лічэбнікамі.</p> <ol style="list-style-type: none"> Сяброўка, матуля, ваўчаня; вучань, жураўляня, рабочы; смартфон, сланяня, арнітолаг; вучоны, яны, аптыміст; дзяжурны, сані, дырэктар; канюшына, сарока, нажніцы. <p>З адным радам слоў складзіце і запішыце словазлучэнні «зборны лічэбнік + назоўнік».</p>
--	--

Станцыя “Праца з электроннымі адукацыйнымі рэсурсамі”		
Заданне 1.	Выбраць правільны варыянт напісання лічэбніка ў тэксце.	
Заданне 2.	Размеркаваць лічэбнікі на групы па значэнні.	
Заданне 3.	Суаднесці словы з часцінамі мовы.	
Заданне 4.	Размеркаваць лічэбнікі на групы паводле іх будовы.	

Станцыя “Самастойная праца ў групах”							
Заданне 1. Пастаўце знак + паводле характарыстыкі лічэбніка ў табліцы “Разрады лічэбніка”	Лічэбнік	Паводле значэння			Паводле складу		
		колькасны		парадкавы	просты	складаны	састаўны
		цэлы лік	дробавы	зборны			
дзесяць							
семдзсят							
саракавы							
сто сорок							
пяцьсот							
чацвёрта							
трэці							
дзве трэція							
трое							
трыццаць							

<p>Заданне 2. “Дапоўніце фразу”</p>	<p>У складаных лічэбніках змяняюцца ... У састаўных парадкавых лічэбніках змяняецца толькі... Лічэбнікі два (абодва), дзве (абедзве), тры, чатыры ў творным склоне заканчваюцца на ... У лічэбніку семсот пры скланенні ў першым складзе пішацца галосная... Пры скланенні састаўных колькасных лічэбнікаў змяняецца ... Частка дзве- лічэбніка дзвесце ва ўскосных склонах змяняецца як лічэбнік ... Лічэбнік шэсцьдзясят у творным склоне мае форму ... Лічэбнік дзевяцьсот у творным склоне мае форму ... Лічэбнік чатырыста ў давальным склоне мае форму ... Лічэбнік трыста ў родным склоне мае форму ...</p>
--	---

Ключ для самаправеркі:

<p>Заданне 1. Пастаўце знак + паводле характарыстыкі лічэбніка ў табліцы “Разрады лічэбніка”</p>	Лічэбнік			Паводле значэння		Паводле складу		
	колькасны			парадкавы		просты	складаны	састаўны
	цэлы лік	дробавы	зборны					
	дзевяць	+				+		
	семдзясят	+					+	
	саракавы			+		+		
	сто сорок	+						+
	пяцьсот	+						+
	чацвёрта		+			+		
	трэці			+		+		
	дзве трэція		+					+
	трое		+			+		
	трыццаць	+				+		

<p>Заданне 2. “Дапоўніце фразу”</p>	<p>У складаных лічэбніках змяняюцца ... (абедзве часткі слова). У састаўных парадкавых лічэбніках змяняецца толькі... (апошняе слова). Лічэбнікі два (абодва), дзве (абедзве), тры, чатыры ў творным склоне заканчваюцца на ... (-ма). У лічэбніку семсот пры скланенні ў першым складзе пішацца галосная... (я). Пры скланенні састаўных колькасных лічэбнікаў змяняецца ... (кожнае слова). Частка дзве- лічэбніка дзвесце ва ўскосных склонах змяняецца як лічэбнік ... (два). Лічэбнік шэсцьдзясят у творным склоне мае форму ... (шасцідзяці). Лічэбнік дзевяцьсот у творным склоне мае форму ... (дзевяцістамі). Лічэбнік чатырыста ў давальным склоне мае форму ... (чатыромстам). Лічэбнік трыста ў родным склоне мае форму ... (трохсот).</p>
--	---

IV. Падвядзенне вынікаў урока. Выстаўленне адзнак

V. Рэфлексія

Табліца «Інсэрт» (размяркуйце нумары пытанняў)

+	!	?
(гэта ведаю)	(даведаўся новае)	(у чым сумняваюся)

1. З якой часцінай мовы спалучаецца лічэбнік?
2. На якія групы падзяляюцца колькасныя лічэбнікі?
3. На якія групы падзяляюцца лічэбнікі паводле будовы?
4. З якімі назоўнікамі спалучаецца лічэбнік паўтара?
5. З якімі назоўнікамі спалучаецца лічэбнік паўтары?
6. З якімі назоўнікамі спалучаюцца зборныя лічэбнікі?
7. У якіх лічэбніках у сярэдзіне слова пішацца мяккі знак?
8. У якіх лічэбніках у сярэдзіне слова пішацца дзве літары ц?
9. Якія лічэбнікі не скланяюцца?
10. Як скланяюцца парадкавыя лічэбнікі?

VI. Інфармаванне пра дамашняе заданне

§ 29, практыкаванне 286

Дадатак 1

Ацэначны ліст

Прозвішча, імя _____

<i>Што ацэньваецца?</i>	<i>Адзнака</i>	<i>Адзнака за ўрок</i>
Уваходны тэст па раздзеле “Лічэбнік”		
Лічбавы дыктант		
Практыкаванні ў падручніку (280, 281)		
Праца з электроннымі адукацыйнымі рэсурсамі		
Табліца “Разрады лічэбніка”		
“Дапоўніце фразу”		

Дадатак 2

Маршрутныя лісты

Маршрутны ліст для 1 групы
1 станцыя “Праца з настаўнікамі”
2 станцыя “Праца з электроннымі адукацыйнымі рэсурсамі”
3 станцыя “Самастойная праца ў групах”
Маршрутны ліст для 2 групы
1 станцыя “Праца з электроннымі адукацыйнымі рэсурсамі”
2 станцыя “Самастойная праца ў групах”

<i>3 станцыя “Праца з настаўнікамі”</i>
Маршрутны ліст для 3 групы
<i>1 станцыя “Самастойная праца ў групах”</i>
<i>2 станцыя “Праца з настаўнікамі”</i>
<i>3 станцыя “Праца з электроннымі адукацыйнымі рэсурсамі”</i>